

Клоунада

У старому лісі зачастили пожежі. Кажуть, їх розпалюють заздрісні сусіди, аби помститися. Толком ніхто не знає за що, але факт залишається фактом. Аби уникнути неприємностей, двоє найбагатших лісових олігархів, нерозлучних друзів Ведмідь і Вовк, прихопивши нажите добро, майнули за кордон на спокійніші землі. Придбали розкішне житло, найняли слуг і зажили, як мовиться, кум королю і сват міністру. Змінили прізвища: Ведмідь став Медведовським, а Вовк – Волковим.

Може, так би й жили безтурботно, та земляки їх знайшли й почали дорікати: мовляв, кинули напризволяще, а самі розкошують на вкрадені кошти. Ведмедю і Вовку надоїло таке чути, зрозуміли – треба якось заспокоїти земляків. Пригадали давнє повір'я: масам необхідно побільше хліба та видовищ. Недовго міркували і вирішили у рідному лісі, на батьківщині, побудувати цирк. Адже народ, який сміється, менше думає про власні проблеми. Найняли майстрів – і ті за короткий час спорудили посеред великої галявини циркову арену під відкритим небом. Тут же постало інше питання – кого призначити головним циркачем? Такого, щоб удень і вночі розважав лісову публіку. Пристали на пропозицію Вовка – спинились на кандидатурі його свояка, клоуна Вовчика, меткого низькорослого карлика. Мовляв, у нього є досвід морочити голови землякам. Нехай розважає. Чим більше сміятимуться, тим менше думатимуть про хліб насущний та справедливість.

Вовчик несказанно зрадив такій пропозиції. Ще б пак, давно мріяв заволодіти прихильністю земляків і мати від того зиск. Йому потрібні оплески ти овації – як хліб і вода. А тут така нагода. Ведмідь і Вовк за виступи обіцяли чималі гонорари, рахунки в зарубіжних банках.

І пішло, поїхало. Вовчик надто вподобав номер із перевдяганням. Ось він буцімто на троні. У царській короні, з розписною палицею у правиці – майже справжній повелитель. Вимагає, повчає, вершить «державні» справи. Численна циркова свита повзає біля ніг. Щоправда, Вовчик усе те робить під диктовку давнього друга – хитрого Лиса, який нашіптує з-поза куліс, що та як робити. Вовчик вдає самодержця, одного милує, іншого велить суворо «покарати» за розтринькування державних коштів і хабарництво. Глядачі у захваті шаленіють, аплодують, вигукують:

– Вовчика – на справжній трон! Хай нами командує. Гірше не буде! Хоч наржемося від пуза!

І клоун у короні, розмальованій під золото, походжає сценою, покрикує на підлеглих, сипле жартами, командує. Так увійшов у роль, що без тіні сум'яття пообіцяв:

– Із завтрашнього дня життя кожного мешканця лісу покращимо вдвічі! – і стукнув скіпетром об підлогу. – Ні, втричі! Так тому бути! Я сказав!

Довірливі глядачі спочатку подумали, що то жарт. Він повторив удруге, втретє. І це вплинуло.

– Слава нашому повелителю! – дружно загукали з різних кутів майдану. Щоправда, були і тверезо мислячі.

– Одначе на це потрібно прорву грошей, – обізвався в гурті завжди скептичний Лелека. – А у вашій «царській» скарбниці їх катма. Чи, може, спонсори розщедряться?

Вовчик трохи розгубився, підібгав хвіст: що відповісти? Справді, кошти на лісових стежинах не валяються. Виручив Лис, із-за куліс тихенько зашепотів:

– Треба обіцяти. Що завгодно і побільше. Публіка любить казки.

Вовчик поправив на голові фальшиву корону і впевнено захрипотів, гордовито походжаючи перед звірами та птахами. Потім гупнув спікетром по підмостках і, як справжній володар, велів:

– Як і обіцяв, повеліваю – з завтрашнього дня підняти заробітні плати та пенсії до європейського рівня! Така моя воля!

Звірі та птахи вдоволено зашуміли – нарешті знайшовся той, хто про них подбає. Хоч не перевелись і скептики.

– На це необхідно два бюджети країни. Де їх взяти? – заперечив довготелесий Журавель, переминаючись із ноги на ногу.

Лис знову забубонів за кулісами. Вовчик вислухав і повторив підказку вголос:

– Немає проблем! Дам вказівку центробанку – і він надрукує стільки грошей, скільки потрібно! Я вас усіх зроблю мільйонерами! Так тому бути! Моє слово – закон!

– Схоже, у вас кишень бездонна? – обізвався з переднього ряду насмішуватий Єнот.

Вовчик ще гучніше залопотів, повторюючи фрази Лиса:

– О, у мене багатенькі спонсори – Медведовський і Волков. Мільярдери! Чули про таких? Надійні люди. Скільки запрошу, стільки й відваллять. Так що діло в шляпі! – поправив золотаву корону, що скособочилась на тім'ї.

– А як не дадуть грошенят? – засумнівався Заєць у першому ряду.

– Не хвилюйтесь! Багатії скинуться на добре діло. Я їх умовлю. Принесуть на тарілочці з золотою каймою. А ще як корупціонерів потрясемо! Коротше, буде вам щастя! – Вовчик артистично вип'ятив груди, вдаючи із себе героя.

– І коли сподіватись на таку халяву? – скептично заусміхався Верблюд.

– Відразу, як тільки оберете мене президентом лісу! Все залежить від вас, мої шановні виборці! – сипав обіцянками Вовчик і тут же нагадав: – Не забувайте – за тиждень вибори. Від ваших голосів залежить ваше майбутнє!

Натовп зірвався дружними оплесками та вигуками:

– Вовчика – на трон! Він – наш рятівник і захисник! Усе вміє! Усе знає!

– Так-так, особливо локшину на вуха чіпляти, – закаркала Ворона.

На неї зашикали з гурту. А Бобик із Вовчикової трупи підскочив, загрозливо загарчав:

– Геть звідси, доки ціла! Інакше без хвоста зостанешся! – і широко відкрив зубасту пащеку.

Вороні нічого не залишалось, як злетіти на дерево – чого доброго, накинеться. Звідти знову закаркала:

– Друзі, кого хочете обрати? Ставленика олігархів? Клоуна? Брехуна? Схаменіться! Він же вас із потрохами продасть! І майте на увазі, керуватиме вами хитрий Лис – он він ховається за кулісами.

Вовчик кивнув чорному Котові, теж артисту з його трупи. Той зрозумів натяк і швидко подерся на дерево. Добре, що Ворона помітила того слугу й перелетіла на сусіднє дерево, а то від неї тільки пір'я полетіло б. Кіт загрозливо насварився:

– Зажди! Я тебе підловлю! Від мене не втечеш!

Глядачі розділились на два табори – симпатиків і противників Вовчика. Перших виявилось значно більше – клюнули на обіцянки-цяцянки.

Наперед вибрався Козел, забежав:

– Усі – на вибори! Прошу проголосувати за нашого друга і заслуженого артиста – Вовчика, надію нашого лісу. Він приведе нас до процвітання! При ньому кожен заживе, як мільйонер! Матиме всього досхочу! Прийде час – і мешканці інших лісів нам заздритимуть! Хай живе Вовчик – наш президент! Ура-а!

Галявина залунала гучними одобрямсами та оплесками.

...Отак Вовчик став президентом. Мешканці лісу, зачаровані обіцянками, щиро вітали, бажали успіхів на новому поприщі.

Дізнавшись про результати голосування, Ведмідь і Вовк зателефонували з-за кордону.

– Вітаємо, Вовчику-братику! – навперебій загуділи. – Тепер ти господар величезних лісових багатств. Не забувай про наш внесок у твоє обрання. За тобою боржок. Сподіваємось, ти щедро віддячиш.

– Аякже! Ви мої хрещені батьки! Ваші побажання для мене – закон! – кілька разів повторив Вовчик.

І невдовзі корисні копалини – вугілля, газ, руди, рідкоземельні метали, а також орні землі, сади, водоймища – опинились у розпорядженні Медведовського, Волкова та інших олігархів. А у Вовчика, Лиса засвітилися мільярдні рахунки у забуторних банках. Власниками мільйонів стали усі артисти, друзі Вовчика – так він віддячив за підтримку.

Та недовго раділи лісові звірі та птахи. Дізналися, що Вовчик з командою обвів їх, як лохів, довкруз пальців. Зчинився нечуваний гвалт. На всіх майданчиках лунало невдоволення:

– Вовчика під слідство за обман! І його спільників теж! На суд! За решітку на довічно!

Доки мешканці мітингували та сипали прокльони, Вовчик зі своєю свитою нишком перебрався за межі лісу, під захист Медведовського і Волкова – були впевнені, там їх ніякі слідчі не дістануть. Живуть, поживають, добро наживають на шикарних віллах. Та насміхаються із наївних тюхтіїв у рідному лісі.

Чи притягнуть махінаторів до відповідальності за оману? Можливо. Але не точно. Бо ж вони під захистом могутніх Медведовського і Волкова.

Отак у наших краях клоуни стають господарями лісів і життя.

*

І наостанок інформація для роздумів. Як правило, казки закінчуються перемогою добра над злом. Вірю, що так і буде. Але тільки за умови, що люди не піддаватимуться на солодкі обіцянки, а мислитимуть власними мізками. Тоді їх ніхто не пошиє в дурні. Хай щастить!

Ведмідь і Сарна

Так склалось за багато літ: по один бік річки – могутній ліс, по другий – лісостеп з його розмаїттям флори і фауни. Господарем лісу був ведмідь Бурмило, який змусив усіх називати його імператором. Він жорстко, а нерідко жорстоко диктував власну волю лісовому товариству. Його слово і перст – безвідмовні закони для звірів і птаства. Не дай, боже, комусь проявити непослух. Того небораку чекає незавидна доля. Словом, деспот, мстивий і безжальний. Десять охоронців, таких же косолапих, чатують дні і ночі біля його берлоги, що схожа на підземний бункер. Дуже швидкі на розправу. Знаючи це, птахи і звірі при появі Бурмила чи його охорони тікають хто куди – у небо, у воду чи в нори.

А щоб нагнати більше страху на мешканців лісу, ведмідь найняв велику зграю вовків на чолі з Вовкуном. Не позаздриш тим, хто потрапить до їхніх пазурів, – розірвуть на шматки.

Якось Бурмило прогулювався понад неширокою річкою, що блакитною стрічкою в'юнилась поміж ошатних верб, і відділяла його хмуре царство від осяйної країни під милозвучною назвою Оріяна. Аж раптом на протилежному березі помітив красуню Лань – спустилась попити водиці. Задивився, довго не міг відвести очей. Кров заграла у ведмежих жилах. У голові затенькало: «Вона повинна бути моєю!» Ладен був кинутись і поплисти до неї. Щоправда, лише в думках. Аж раптом на березі постав друг Лані з великими гіллястими рогами – Сарна. Схоже, чатував, аби ніхто не напав на тендітну Лань. Помітив ведмедя, наставив роги, голосно заревів, аж луна покотилась річкою і затихла углибині дрімучого лісу.

Бурмила те розгнівило. Ще дужче побурів, посварився лапою у бік Сарна, крикнув: «Ну начувайся! Як посмів підвищити голос на мене, володаря тайги!» Хотів зараз же покарати зухвальця і показати тій козі, який всесильний. Та передумав, аби не виглядати кумедним в очах челяді і красуні Лані. Раптом не справився. Відвернувся і, переповнений злістю та заздрістю, почовпав до берлоги. Вирішив натравити вовків і викрасти красуню. Уже в берлозі наказав Вовкунові:

– Ось тобі важливе доручення. Бери своїх архарівців, на тім боці річки знайди Лань і достав сюди! Та щоб жодна волосина з неї не впала. Зрозуміло? – і багатозначно додав, демонструючи великодушність: – Красу треба берегти, леліяти. То не просто Лань, а майбутня імператриця моєї тайги. Уторопав?

– Так-так, вона чарівна. Таких більше немає на світі, – на догоду хазяїну підхвалював Вовкун. І тут же почав набивати ціну собі та своїм головорізам: – А тільки, на скільки мені відомо, її сильно пильнують, оберігають. То не проста справа, повелителю. Ризикована навіть для таких сміливців, як мої сіроманці.

Бурмило розумів, до чого хилить ласий до наживи вовчий вожак. Але цього разу задля Лані не скупився.

– Доставите мені Лань – і щедро віддячу. Кожному твоєму сміливцю виділю по вівці із мого стада.

Вовкун низько вклонився і продовжував стояти, хитро мружачись на ведмедя, ніби промовляв: а як мені заплатиш? Бурмило зрозумів найманця, пообіцяв:

– А тобі за добру службу подарую дві вівці, – замовк, слідкуючи за реакцією сіроманця. Той і бровою не повів. Бурмило втямив: чекає на підвищення гонорару. Після паузи, відкинувшись на спинку крісла, додав: – Ні, три вівці. Знай мою щедрість. Тільки приведи Лань. І якомога швидше.

– Хазяїне, я і мої сміливці виконають ваше завдання якнайкраще. Лань буде вашою! Зуб даю! Дозвольте їти, ваше височество, – заусміхався вдоволений Вовкун і в поклоні позадкував до виходу.

– І не забудь – у найкоротші строки, протягом двох днів, – кинув навздогін Бурмило.

– Буде зроблено, хазяїн, – козирнув повеселілий Вовкун і завиляв хвостом.

Ведмідь махнув лапою, мовляв, годі теревенити, пора за діло. І подумав: «Як же це плем'я любить поживу. За спасибі і кроку не ступить. Отаке воно – буття в хащах». Як тільки Вовкун вийшов, Бурмило розлігся на лосиних шкурах, що встеляли берлогу, і почав уявляти чарівну Лань поруч. Йому праглося ніжності, ласки, любові. Тільки про це й думав.

Тим часом Вовкун звелів бобрам до ранку спорудити через ручай кладку із гілля та очерету. І попередив:

– Запам'ятайте, нею йтиме майбутня володарка тайги. Щоб не було ні сучка, ні гачка. Інакше... – показав ребром лапи на горлянку. – Тож за роботу, гризуни!

*

Усе те чула і бачила розвідниця Сорока, сидячи на сухій гілці дуба. Як тільки Вовкун пішов, змахнула крилами і мерщій до Сарна як законно обраного розпорядника Оріяни, детально застрекотала про ті підступні наміри сусідів. Той наказав негайно зібрати всіх на раду. Пояснив ситуацію. Нагадав, що Бурмило зі своєю свитою не раз зазіхав на оріянські землі. І Лана – то лише привід для вторгнення.

– Тож, громадо, які будуть думки? Раніше чи пізніше той звір захоче поневолити не лише Лану, а й наш край. І перетворити нас на слуг. Так уже було в нашій історії.

Почувши це, сірий Заєць затремтів, обхопив голову лапками:

– Ой, боженько, я вже боюсь. Бурмило з отими сіроманцями роздеруть мене, нещасного, і все моє велике сімейство.

До нього підступив Баран, торкнувся довгих вух і каже:

– Не панікуй, старина. Краще пощупай мої дебелі закручені роги.

Заєць помацав, однак не перестав тремтіти:

– А що ти зможеш один проти зграї вовків? Вони зажерливі, безжалісні, – Заєць озирнувся позад себе, де стояла Зайчиха з виводком.

Баран осміхнувся, кивнув убік великої отари овець, прогудів:

– Та ми з тих зайд відбивні зробимо.

– Ой, не зарікайся, – заїкався Заєць. – Колись я ледве втік від отих сіряків.

– Тоді от що, друже. Разом зі своїм виводком залазь у глибоку нору і чекай, доки тебе схрумають, – втрутився у розмову Бик. – Я і мої побратими станемо на кордоні. І хай спробують ті головорізи ступити на нашу землю – швидко в річці опиняться.

Підпрягся й буланій Кінь:

– І ми з вами. Я та мої гривасті – копитами, копитами тих звірів! Змішаємо із глиною.

Обіззався завжди мовчазний Лось, похитуючи гіллястими рогами:

– А ми допоможемо розправитись із вовкулаками. Навіки запам'ятають.

Пес нашорошив вуха у бік річки, прислухався, мовив:

– Прощу тиші. Здається, вовки вже біля річки. Я зі своєю командою зараз же відправляюсь у засаду на берег. Як тільки ті бандити почнуть переправлятися, ми такий тарарам влаштуємо – увесь світ почує. Ото буде й наш сигнал до спротиву, – і кивнув своїм друзям. – Гайда!

За хвилину собаки тихцем подались уздовж берега до зелених заростів очерету.

Зі скелі закликав Орел:

– Хай лишень сунуться – мої побратими швидко повидирають шерсть із їхніх хвостів. А дехто бульки втратить.

Сарна вдоволено заусміхався. Навіть не сподівався, що звірі і птахи так дружно стануть на захист не лише Лані, а й усіх мешканців лісів та степів.

– Ворог ще не раз пошкодує, що вирішив напасти на Оріяну. Я з вами, браття, – і Сарна став поряд з Лосем і Конем. – Готуйтесь не просто до оборони, а до повного вигнання ворогів з нашого краю. Наскільки я знаю, мешканці інших земель готові нам допомогти. Уже давно слід поперти Бурмила не лише з власної берлоги, а й усієї тайги. І тамошні звірі та птахи спасибі скажуть. Наша перемога цьому сприятиме. Друзі, готуйтесь до бою з загарбниками! І хай нам Небо допомагає!

*

Як мовиться, у великій сім'ї не без виродка. Лисиця уважно вислухала усі ті промови і плани оріянців. Вирішила попередити свого годувальника Бурмила та Вовкуна – аби були розважливішими та обачнішими. Звісно, не за спасибі. Запроданка не раз носила вісті на чужий берег, таємно переправляючись на очеретянім плоту. За це мала чималу винагороду. Бурмило за кожну новину розплачувався півником. «А за таку важливу вість, як зараз, виділить двох, а то й трьох», – розмірилась Лисиця. Зачекала, коли всі оборонці займуться своїми справами, нишком подалась у прибережні зарості лозняка. Там під оберемками хмизу ховала невеличкий плотик із сухого очерету, – на ньому щоразу перепливала річку. Але цього разу плотика не було на місці. Лисиця – туди, сюди поміж кущами. Немає. Розпач почав нею заволодівати, адже зривається вигідна операція.

Пес із побратимами насторожились. І як тільки хитрюга вийшла із очерету на галявинку, оточили. Пес загарчав:

– Чи не оце ти шукаєш? – і кинув очеретяний пліт до ніг Лисиці.

Руда не розгубилась, приклала руку до серця:

– Ой, які ви молодці! Дякую вам за те, що знайшли плотик.

– А навіщо він тобі? – недовіжливо примружився Пес.

– Та хотіла рибки наловити, – не моргнувши оком, брехала Лисиця. – Для моїх діток, для себе, для всієї нашої компанії.

– Добра справа. Про діток треба дбати, – вдавав наївного Пес. – А чим же ти ловитимеш? Вудкою? Сіткою? Чи лапою?

Лисиця ще дужче розгубилась. Не знала, що відповісти. Заникала врізнобіч зляканими очима. Забачила вороняче гніздо не вершечку осоку і, тикаючи лапою, випалила:

– Он тією вершею...

Собаки зайшлися реготом. А Пес, коли всі перестали насміхатись, наказав:

– Що ж, бери ті снасті. Може тебе підсадити на дерево?

Розгублена Лисиця від хвилювання ще рудішою стала. Зрозуміла – влипла. Щось белькотала. Її базікання гнівно обірвав Пес:

– Краще розкажи, кому служиш? Бурмилу? І з якою метою збиралась гайнути на той берег?

Лисиця заквилила, зізналась у всіх своїх намірах і давай тиснути на жалість:

– Змилуйтесь. У мене двійко лисенят. Треба ж їх чимось годувати...

Пес сердито загарчав:

– Годі викручуватись, зраднице. Аби заслужити прощення, ось тобі завдання. Треба виманити сюди вовчу зграю, а може, й самого Бурмила.

І виклав план дій: Лисиця стає на плотик, відчалує від берега на кілька метрів і кличе вовків, мовляв, тут безпечно, ніякої засідки, можете перебиратись кладкою.

На знак згоди вона лише понуро головою кивала. Ставши на плотик, все ж сподівалась, що її відпускають у вільне плавання. Озираючись – а до лози прищуркована дебела віршовка, що змією тягнеться в зарості лозняка, звісно, до собак. Важко зітхнула. Їй нічого іншого не залишалось, як покликати зграю вовків на цей берег...

*

Вовкун за сигналом Лисиці вийшов із тайги, сміливо ступив на кладку, за ним – вовча зграя. Йому не дуже хотілось ув'язуватись у битву з оріанцями. Хоч і розумів, що вони слабкіші. Але хтозна, як доля розпорядиться – навіщо ризикувати головою та здоров'ям. Поберегтись не зайве. Склав лапи рупором і гукнув щосили:

– Агей! Хто у вас вожак? Покажись! Покалякати треба!

На прибережний пагорб зійшов Сарна, решта звірів залишилась у засідці. Вовкун почав з вимог та погроз:

– Так от, ти віддаєш нам Лань – і ми мирно розійдемося. Усьок? Таке бажання Бурмила, імператора тайги. Якщо не погодишся, то він сам прийде, розгонить ваше хирляве військо, розтрощить курені і стане повноправним хазяїном вашого краю. А ми допоможемо. Он яка сила за моєю спиною. Кебаєш? Лань все одно відберемо. Таке повеління нашого всесильного імператора. Доходить?

Сарна, гордо підняв роги, голосно ревнув, аж луна покотилась річкою:

– Цьому не бути! Ніколи! Лань залишиться тут, на рідній землі! А надумаете взяти силою – без хвостів залишитесь!

Вовкун не чекав на таку різку відмову та приниження. Почав нахабно:

– Ха-ха-ха! Який сміливець! Кому ти погрожуєш? Мені, вожаку зграї? Та ми таких, як ти, сотнями чавили! Передай нам Лань – і залишишся цілим і неушкодженим. Інакше і тобі кранти, і всьому твоєму ополченню! Захопимо і встановимо наші порядки у вашому краї! Дійшло?

Вовки підтримали вожака загрозливим завиванням. Та це не злякало Сарну.

– Я вже сказав: ніколи такому не бути! Чуєш, найманцю? Забирайся звідси, доки цілий! – гукнув і прийняв бойову стійку, націлившись рогами у бік ворогів.

– Ах, так?! Ну, начувайся, козлику! – і Вовкун зі своїми вовкодавами, грізно шкірячись, посунули кладкою до оріанського берега.

Зразу ж з-поза кущів вискочила велика зграя собак. Підняла такий лемент, що вовкам вуха позакладало, вони спинились, потім знову посунули. Кладка все дужче хиталась. Як тільки вовки дісталися середини, на довколишніх горбинах постало оріанське військо. Попереду лосі, бики, жеребці, позаду барани, козли. Угорі над зайдами закружляли орли, яструби, ворони, сороки – усі, кому дорогий рідний край.

Вовки не сподівались на такий потужний спротив. Зрозуміли, їх чекають непереливки. Заклякли, піджали хвости, дехто позадкував до берега. Вовкун гнівно рикнув на них, закликав не дрейфити і йти вперед. Та де там! Вовки не слухались, скупчились посеред річки. Раптом кладка прогнулась, захиталась і рухнула у воду разом з нападниками. Як стало відомо пізніше, то бобри нишком підточили палі і таким чином поквитались зі своїми поневолювачами. Лаючись, вовки, незграбно брьохались у воді, гребучи до свого берега.

І сталося диво – там на них накинулись тамошні лосі, кози, бики, граки, шуліки. Їм удалось вивільнитись із резервації, повстали і дружно подались на поміч оріянцям.

Біля берлоги заметався Бурмило. Кликав вовків-охоронців. Та від них ні звуку, ні духу – розбіглися лісами та ярами, рятуючи власні шкури. Зрозумів, що і йому пора наживати п'ятами якомога далі у глуху тайгу. Бо, якщо не чужі з ним розправляться, так свої помстяться.

Оріянське військо святкувало перемогу. Сарна, ставши попереду, загудів, звертаючись до земляків:

– Братове, вітаю! Від душі дякую всім за єдність і взаємовиручку! – і тричі вклонився війську. – Разом – ми непереможна сила! Найлютіший і найпідступніший ворог не здатен перед нею встояти! Як бачите, він зник, ніби марево! На прощання ми його добряче викупали в річці! Назавжди запам'ятає!

Звірі і птахи розреготались із того жарту. Навперебій залунали голоси:

– Хай тільки сунуться оті сіроманці – без хвостів залишимо!

– А ведмедю влаштуємо трибунал. На довічне засудимо! Сидітиме в камері-одиночці!

– То буде засторогою для всіх горе-правителів!

Коли репліки вщухли, Сарна продовжив:

– Хочеться вірити, що після тієї купелі загарбники усіх мастей сто разів подумують, перш ніж нападати на Оріяну та забирати в заложники наших красунь, – підійшов до Лані, пригорнув і додав: – Недарма кажуть, краса врятує світ. Вона здатна згуртувати і надихнути на подвиги. Слава вам, оріянці!

Раптом з протилежного берега залунало:

– Дорогі наші сусіди! Вислухайте нас! Ми щасливі від того, що здихались отих ненависних самозванців! Пропонуємо відновити наші добрі стосунки! Відбудуємо кладку, яка могла б з'єднати наші береги, наші країни, наші сім'ї!

Оріянці не чекали на таку пропозицію. Довго радились. Одні доводили, що це вигідно для обох сторін. Інші, переповнені давніми образами, відкидали таку ідею. Мовляв, немає впевненості, що в тайзі ще не з'являться істоти, подібні до Бурмила, – і знову почнеться протистояння. У ту перепалку втрутилась Лань:

– Світ тримається на доброті, взаємоповазі і любові. Не варто відкидати заклик сусідів. Пропоную не ремонтувати кладку, а побудувати новий добротний міст між нашими берегами. Він стане символом остаточної перемоги над силами зла.

Після слів Лані запала глибока тиша. Навіть балакуча Сорока замовкла. І раптом військо вибухнуло оплесками, залунали призабуті лозунги:

– Хай живе дружба! Взаємодопомога і взаємовиручка – запорука успіхів і добробуту! За мир – у всьому світі!

Ті вигуки почули на протилежному березі. І теж почали голосно їх викрикувати. Луна покотилась обіруч уздовж річки у неозору далеч. Доки усі мітингували, бобри у тайзі спіяли з десятків сосон, притягнули до берега, прогуділи:

– Починайте будувати міст. Ми ще доставимо.

На диво, міст проклали швидко. Майстри з обох сторін працювали, як мовиться, з азартом удень і вночі. Була велика мета – побудувати міст дружби.

Вовча дружба

Багато років Ведмідь керував комплексом з відгодівлі овець. Показники до пори до часу були високі. За це сипались подяки, нагороди.

Та в останні місяці продуктивність отари почала різко знижуватись, поголів'я зменшувалось. Почастішали випадки викрадення овець. Від вищого начальства залунали докори. Деколи Ведмедю здавалося, буцімто хтось зумисно створює кризову ситуацію. Але хто? Були навіть прозорі натяки – чи не пора на заслужений відпочинок?

Проте Ведмідь намагався тримати марку. Ще б пак, мав чималий досвід керування комплексом. Відчував у собі сили трудитися й надалі. Складав плани відродження галузі на основі передових методів господарювання. Та це не давало бажаних результатів. Отара скорочувалась. Ведмідь у відчаї. Що робити?

І в цей критичний період нагодився друг юності Вовк. Давно не навідувався – і раптом... Посиділи. Пригадали молоді роки. Навіть те, до кого залицялись та до кого сватались. Та навіть ця зустріч не розважила Ведмедя. Скорбота в очах.

– Чому ти такий сумний, ніби в капкан потрапив? – пожартував Вовк.

– От-от, ти вгадав. Не до веселощів, – безнадійно махнув лапою Ведмідь і надовго замовк.

А Вовк наполягав – мовляв, поділишся, легше стане. Хитро примружився, похлопав друга по плечу, заговорив, вдаючи співчуття.

– Друже, та що за біда? Не крийся! Розкажи. Чим зможу – допоможу. Ти ж мене знаєш – заради дружби я на все готовий, – бадьоро заспокоював Вовк.

Ведмідь і повідав про своє нещастя. Вовк уважно вислухав. Про себе відзначив: його тактика спрацювала, Ведмідь у безвихідній ситуації, ладен погодитись на будь-яку поміч, аби врятувати бізнес. І коли косолапий перестав скаржитись, Вовк запропонував:

– Друже, добра моя душа, не можу дивитись, як ти бідкаєшся, – аж серце крається. Готовий підставити своє плече. Тим більше, що маю команду бойових помічників. Їм по зубах вирішення найскладнішої проблеми.

Ведмідь розчулився, ледь сльозу не пустив:

– Таки правду кажуть: справжня дружба не старіє. Дай я тебе обійму, мій Сірячок.

Вони ще довго обмізковували, як розвивати галузь. Нарешті Вовк сказав:

– Просто зараз помчу до лісу, зберу свою команду, поставлю завдання. І завтра вранці ми будемо біля твоєї кошари. Показники ростимуть, як на дріжджах. Ех, чого не зробиш заради друга.

Ще раз обнялись. І Вовк швиденько майнув до лісу. Ведмідь на radoщах потер лапи, загудів:

– Світ не без добрих звірів. Я ще покажу, як треба хазяйнувати. І молодим носи повтираю.

Як і обіцяв, Вовк привів зграю прудконогих сірих сородичів. Майже урочисто запевнив:

– Друже, можеш на них покластись. Жодна вівця не втече, не відіб'ється від отари.

Ведмідь з кожним вовком приязно привітався, потиснув лапи і сказав:

– Якщо в когось виникнуть проблеми, звертайтеся, допоможу. Впевнений, з часом ми з вами подвоїмо, а то й потроїмо поголів'я. А по осені я з вами щедро розплачусь, – і подався до своєї лісової берлоги.

– Можеш жити спокійно, – на прощання сказав Вовк. – Твоє побажання для нас закон!

*

І от настала осінь. Ведмідь у доброму настрої, у передчутті чогось особливого прибув на вівцеферму. Глядь – і остовпів. На місці загонів – згарище. Що б те значило? А де вівці? Може, вовки погнали на пасовисько. Уже зібрався гайнути околицями, аж раптом із густих кущів виліз Баран, увесь у реп'яхах. Ведмідь до нього:

– Поясни, що сталося. Де мої вівці? Що з фермою? Блискавка вдарила?

Баран злякано озирнувся довкола, наче когось остерігався, замекав плачучи:

– Господарю, ти присядь, не хвилюйся. А ситуація розвивалася так. Темної ночі вовки усім виводком забрались у кошару, повиводили овець на подвір'я. Яка здумала втікати чи замекала, аби підняти гвалт, вовки ту миттю порішали. І погнали отару в темний ліс. Куди – не відаю. Потім повернулись, підпалили загони.

– А ти як уцілів? – спитав Ведмідь, ойкаючи та ахаючи у розпачі.

Баран, стримуючи схлипування, розповів:

– Як тільки я зрозумів, що коїться, вирішив утікати. Рогами ударив одного вовка, другого збив з ніг, перескочив через загородь, чкурнув у хащі та й причаївся. Якби спіймали – шкуру з мене зідрали б.

– О, лишенько, – бідкався Ведмідь, обхопив лапами голову, закачався. – Що ж мені робити? Де тих вовків шукати?

Баран ще тихіше мекнув:

– Треба заяву прокурору писати. Він розбереться, виведе злодіїв на чисту воду.

Інших варіантів повернути отару у Ведмеда не було. Написав скаргу. Невдовзі відбулося слідство. На суді Вовк заявив:

– Вибачте, достойні із достойних, але я ніяким боком не причетний до тієї отари. Моя хата скраю, нічого не знаю.

Ведмеда аж затрясло від тих слів. Зірвався зі стільця, зарикав на все горло:

– Та ми ж з тобою домовлялися. Ти обіцяв подбати про відновлення отари. Своїх вовків для охорони приставив.

Вовк спокійненько, ніби не до нього звертався Ведмідь, завив:

– Знати не знаю, з ким ти домовлявся. Вперше чую. Хочеш на мене перекласти вину? Не вийде! Вельмишановний Лисе, немає жодного документа, на якому стояв би мій підпис або когось із мого сімейства. Це пасквіль. Наговір! Я протестую.

Лис, звертаючись до Ведмеда:

– Покажіть угоду з Вовком про охорону отари.

– Немає такої угоди. Ми на словах домовлялись. Адже він – друг дитинства і юності, – розгублено мотав головою Ведмідь. – Я ж вірив йому, надіявся...

– Припустімо. Але як я вашу балачку пристібну до справи? – примружився Лис.

Доки Ведмідь збирався з мислями, Вовк гнівно заволав:

– Ми ні про що не домовлялись. То косолапий хоче свою вину на мене звалити. Розпродав отару, нажився, а тепер крайнього шукає. Яка непорядність! Ніколи й гадки не мав, що колишній друг може бути таким непорядним та підступним! За рахунок мене хоче нажитись!

– Значить, угоди про охорону отари у вас немає? – перепитує Лис і хитро дивиться на Ведмеда.

– Немає, – зізнається Ведмідь. Але у мене є свідок – Баран. Він єдиний, хто вцілів.

Лис напружився. Зиркнув на Вовка.

– Хай не обманює, – заявив Вовк. – Баран пропав. Одні кісточки від нього залишились у лісі. Сам бачив.

Ведмідь зовсім стушувався. Не знав, що відповісти. Лис polegшено зітхнув, моргнув Вовкові, підняв суддівський молоточок, набрав суворого вигляду і заявив:

– З усього виходить, що ніхто інший, а ви, шановний Ведмедю, маєте понести персональну відповідальність за розбазарювання громадського добра, – і стукнув молоточком об стіл.

– Хай торжествує справедливість! – радісно завив Вовк.

– Та не винен я! – продовжував волати Ведмідь. – То все він! Він порушив закони дружби і людяності! Його треба судити!

– Ти не дуже розпатякуй, бо ще й за наклеп доведеться відповісти, – гаркнув Вовк. – Ай-я-яй! Отакий колишній друг. Сам нагрішив, а мене звинувачує. Ні честі, ні сорому.

Отак закінчилась дружба Ведмеда з Вовком. Суд присудив косолапому відшкодувати збитки, завдані громаді. Вовк торжествував – удалось обвести колишнього друга навколо пальця.

Після того випадку Ведмідь і Вовк стали заклятими ворогами. От як буває у цьому світі. Недарма кажуть: без правди жити – по-вовчому вити. Частенько сподіватись на чесний вирок – самообман. Ведмідь переконався на власному прикладі. Із зали суду його вивели, як мовиться, під білі лапки. Суддя постановив тримати його в заперті, допоки не компенсує завдані збитки.

Після суду Вовк навідався до Лиса, пошепки на вухо мовив:

– Дякую за винесення справедливого вироку. Хай Ведмідь начувається. А для тебе, друже Лис, у мене маленький презент – два ошкурені баранця для твого великого сімейства. Ти заслужив.

– Завжди радий допомогти лю... – заїкнувся Лис і чемно вклонився Сіроманцю.

Схоже, його так і підмивало сказати – людям. Одначе вчасно спохватився і, сміючись, додав:

– Дружам.

Отака вона – Вовча дружба...

Послуга за послугу

Ведмідь у своїй затишній берлозі у розкішному м'якому кріслі нервово вертів між пальцями скаргу Баранця. У ній чорним по білому розписані усі безчинства Вовка у ставленні до овечої отари. Зокрема, уночі той зі своїми сіроманцями нишком пробрався до кошари і викрав багатодітну Вівцю. Ягнята zostались без матері, голодні, недоглянуті, день і ніч надсадно мекають, кличуть годувальницю. І такі злочини вовків не вперше.

Цього разу Ведмідь вирішив приструнити Вовка. Як тільки той постав на порозі, грізно насунив брови і, тикаючи у скаргу, зарикав:

– Доки продовжуватиметься таке злодійство? Мені надоїло тебе попереджати про те, що у лісовій громаді подібного не повинно бути! Хіба не можна жити в мирі та злагоді? Поясни свою поведінку.

Вовк загодя знав, навіщо його викликає хазяїн лісу. На ходу визріло виправдання. Як тільки Ведмідь умовк, він поклав йому до ніг чималий пакунок, заскиглив тужним голосом:

– Володарю мій, у тому, що десь поділась вівця, немає моєї вини. Я, коли почув про ту пригоду, ходив сам не свій. Переживав. Відчував, що всі біди на мене звернуть. Недолюблюють мене в громаді. А я ж чистий, як джерельна вода, – і Вовк лапою почав терти зіньки.

– Ну, годі, годі, – пом'якшав голос Ведмеда, зиркнувши на пакунок, що приніс Вовк. – Бо, чого доброго, сльозами заллеш моє обійстя. Тільки поясни, як могла приключитись така біда.

Вовк ще раз тернув лапою по мордасі, важко зітхнув і затараторив:

– Мій добросердий господарю, як на духу, кажу: ні я, ні мої милі сірячки ніяким боком не причетні до зникнення вівці. Мені дуже шкода тієї невинної істоти та її діток. Ай-я-яй, таке горенько. Я, чим зможу, допоможу.

Ведмідь розчулився:

– Не скигли, друже. Я вірю тобі. Та все ж поясни, яка може бути причина зникнення овечки?

Вовк повеселів – настрій хазяїна покращав. І він змовницьки зашепотів йому на вухо:

– За моїми спостереженнями, між Бараном і Вівцею давно нелади. Бувало, як розмекаються – на весь околоток. Жах! Я особисто не раз чував. Нікому спокою не давали ті крики. Тож, схоже, їй надоїло жити в такій обстановці – і зникла в невідомому напрямку. Я в цьому впевнений на сто відсотків.

Ведмідь задумався:

– Переконав. Бачу, ти справді непричетний, – і знову бликнув на пакунок: що там?

– Можу побожитись. Діточками своїми клянусь, – палко розп'якував Вовк, жестикулюючи. – Їй-богу! Переконаний, та Вівця від горя втопилась.

Ведмідь похмикав, пошамкав губами і в задумі пробубнів:

– Якщо дізнаєшся про долю Вівці, повідом. Шкода її діточок.

– Аякже! Обов'язково! Ох-ох, яке нещастя для всієї нашої громади, – поспіхом погодився Вовк, розкланявся і зник.

Наступного дня до Ведмеда примчав схвильований Сікач і пожалівся:

– Вовки вкрали порося. Хазяїне, допоможи знайти.

Ведмідь нахмурився, пообіцяв:

– Розберусь. Іди.

Невдовзі прибіг Заєць:

– Сховай, повелителю! Вовки переслідують. Хочуть з мене шкуру зняти. Ледве втік.

Ведмідь наказує вухатому:

– Мерщій під лавку.

Заєць шмигнув. Тут до берлоги забідає Вовк, захеканий, спітнілий. Поклав до ніг Ведмедя тлусту торбу й питає:

– Хазяїне, а чи не пробігав тут Заєць? Нюхом чую – він десь тут.

Ведмідь стеноу плечима, вдаючи спокій, а тоді й питає:

– Навіщо він тобі?

– Володарю, хоч вір, хоч не вір, заблукав я у лісовій глушині. Не знаю, як вибратись. Та нагодився Заєць. По-доброму попросив: виведи із хашів. Він і повів. Йдемо годину, другу – ніякого просвітку. Деревя ще вищі. Добираємось до старезної кладки через болото. Заєць шмиг – і на тім боці. Я за ним. Кладка під моєю вагою обрушилась – і я опинився у твані. Уявляєш? – і прискіпливо глянув на Ведмедя, мовляв, чи віриш.

Ведмідь закивав. А Вовк продовжив:

– Та мало того, що я шубовснув і ледве не втопився. Коли чую – щось поміж вух влупило. У мене аж іскри з бульок посипались. Та все ж розгледів: то Заєць гіллякою мене по кумполу жахнув і дременув.

– І товста та галузка? – питає Ведмідь.

– Товща твоєї лапи, господарю, – закивив Вовк. – Схоже, Заєць хотів мене зі світу звести, у болоті втопити. Не думав і не гадав, що то така підступна тварина. Я до нього, як до рідного, а він... – ще дужче заскиглив Вовк.

Ведмідь захитав головою. Водночас прикидаючи, як Заєць міг підняти товсту довбню. Нарешті вигукнув:

– Яке неподобство! І це у моєму лісі. Непорядок! Треба покарати Зайця.

– І як найсуворіше, – піддакнув Вовк.

Ведмідь нахилився, задрав ковдру, що застеляла лаву, суворо рикнув:

– Ану, вилазь, облуднику. Захотів одурити мене?

– Найсправедливішого із справедливих, – улесливо докинув Вовк. – Яке нахабство! Так господаря принижувати...

– У підвал його! – Ведмідь сердито ткнув пальцем у Зайця.

– Ваше височество, дозвольте мені супроводжувати цього халамидника, – запропонував Вовк.

– Дозволю, – рішуче заявив Ведмідь.

Заєць зрозумів: йому загрожує погибель. Попасти в лапи Вовка все одно, що попрощатися зі світом. У такій ситуація одна надія – на власні ноги. Не роздумуючи, стрибнув до виходу – та тільки його й бачили.

З тих пір Заєць перестав шукати правди у Ведмедя та в судах. Зрозумів, що сильні світу цього пов'язані між собою, від них справедливості не добитись. Про свою пригоду розказав іншим звірям. У лісі зчинився бунт. Звірі і птахи прибули з вимогою до Ведмедя забиратися геть. Скандували день, другий – Ведмідь ні з місця. Більше того, для захисту власної шкури оточив себе зграєю хижих вовків. Тепер ніхто не ризикує навіть наблизитись чи писнути супроти.

Після того випадку закон перестав діяти у лісі.

Вовк зі своїм виводком став повноправним господарем в окрузі. Безчинствував, як хотів. А, щоб задобрити Ведмедя, щоднини приносив шмат свіженького м'яса або рибку.

Угадайте, в якій державі такі порядки?

Кривосуддя

Володар лісу Ведмідь, призначаючи Вовка суддею, у своїй триповерховій берлозі пафосно наказував:

– На тебе, охоронцю закону, покладається велика місія – судити вірою і правдою. Пам'ятай – у нашому лісі її величність демократія, – і, роззирнувшись довкола, утаємничено зашепотів у нашорошені вуха судді: – Звісно, рішення прийматимеш згідно моїх розпоряджень. Але це між нами. Зрозумів?

– Та як не зрозуміти?! – запопадливо завихляв хвостом Вовк.

– І ніякої самостійності! Ясно? – стиха рикнув Ведмідь, показуючи дебелий кулак. – Інакше сам загримиш за статтею! Май на увазі, я не забув, як ти на околиці лісу задрав косулю. Про це мало хто відає. Та в мене пам'ять цупка. Тож намотай на вус.

Вовк спочатку розгубився – не чекав такої вбивчої відвертості. Та швидко опанував себе:

– Вельмишановний володарю, не сумнівайтесь, я вмю бути вдячним, послуга за послугу. Можете на мене повністю покластися. Я не забуваю добро, – підлабузнювався Вовк. – Відданішого законника не знайдете.

Ведмідь довго вивчаюче розглядав Вовка, ніби хотів переконатись у щирості його слів. А тоді прямо сказав:

– Так от тобі перше випробувальне завдання... Невгамовний правдолюб Бровко надто розгавкався. Таке про мене плеще на лісових майданах – жаж! Буцімто я узурпатор, покриваю корупціонерів, розтринькую кошти громади. Словом, паскудить моє чесне ім'я.

– Та як він сміє вашу величність так компрометувати?! Як можна плести нісенітницю про господаря краю, нашого годувальника?! – в тон йому почав підвивати Вовк. – Який же він невдячний! Замість того, щоб ваші лапки цілувати, насмілюється критикувати, підбурювати лісових мешканців. Та я його за це роздеру... Тобто відправлю в печеру на довічне!

– Мені подобається твоя рішучість у наведенні ладу в лісовому царстві, – Ведмідь поплескав Вовка по плечах. – Тільки дивись – не передумай. На тебе надія.

– Я заради вас, хазяїне, у вогонь і воду! – розшаркувався Вовк. – До речі, у мене з Бровком особисті рахунки. Те стерво і мене обливає брудом, ганьбить перед мешканцями лісу. Патякає, що нібито я відібрав житло у заячого виводка. Це наклеп. Я отримав курінь на законних підставах. Зайці мені подарували... І вродиться такий баламут! Нікому спокою не дає. Треба негайно приборкати, щоб і в інших відбити бажання бунтувати.

– От-от, ти вгадав мої думки, – закивав Ведмідь. – У цьому ми одностуді. А тепер до діла. Днями до тебе від слідака Пацюка надійде кримінальна справа – у ній усі грішки того правдолюба. Так ти того – не змалодушничай. На всю катушку! Іменем закону! Петраєш?

Вовку саме це хотілось почути. Тепер у нього руки розв'язані – Ведмідь дав добро на розправу.

– Я вкорочу язика тому базікалу! Та так, що й десятому закаже. Ох-ох, як же він, невдячний, посмів ображати вашу величність. Я його у баранячий ріг скручу! – Вовк загрозливо затряс лапами в бік уявного собаки.

Ведмідь поблажливо заусміхався – ті обіцянки як бальзам на душу. Та все ж насварився на Вовка:

– Тільки не гарячкуй. У цій історії ніде не повинно виплисти моє ім'я. Щоб і натяку не було! Чуєш? Ні в кого ні найменшої підозри, буцімто це я тисну на

слідство й суд. Зрозуміло? Бо недоброзичливцям тільки дай – почнуть таке ляпати. А мені перед виборами потрібна добра репутація. Тож учись бути дипломатом у цій справі. Та хіба мені тебе вчити премудрості судочинства? Все має бути по правді, по закону.

Ведмідь ще дужче нахилився до Вовка і зашепотів у вухо. А в кінці голосно сказав:

– Второпав? Бровко має відповісти за використання службового становища під час святкування дня охорони лісу. Бач який він хапуга – посмів за власний рахунок частувати підлеглих. Підкупляє їх! Хіба це не схоже на корупцію у вищих ешелонах влади? Словом, так має виглядати справа. А я в ній – справжній борець проти розбазарювання лісових багатств.

Вовк уважно вислухав і зразу ж відрапортував:

– Я точнісінько так думаю. Ваше побажання буде виконано в найелегантнішому вигляді! Ми тому Рябкові вуха добряче намнемо. Не сумнівайтеся, мій добродію.

Як тільки справа на Бровка надійшла з прокуратури, Вовк у той же день відкрив судові засідання. Бровка посадили в металеву клітку, приставили охорону – двох молодих вовченят.

– Встати, суд іде! – вигукнув Вовк, заходячи до зали. І одразу оголосив власну постанову: – Щоб не допустити розголосу державних таємниць – ніяких телекамер! Ніяких журналістів! Ніяких родичів, адвокатів! Тим більше – ніяких свідків! Усіх названих осіб прошу залишити залу засідань!

Коли за останнім свідком зачинилися масивні двері, Вовк почав зачитувати вердикт:

– Іменем лісу постановляю: Бровка засудити до чотирьох років позбавлення волі з відбуванням у печері суворого режиму.

Бровко на знак протесту заторсав лапами клітку, загарчав до Вовка:

– Я протестую! Ви порушили закон! Я буду оскаржувати ваші рішення!

Вовк з осміхом промимрив:

– Це твоє право! Ми живемо в демократичному суспільстві, – проте його брови нервово засіпалися. «А що, як і справді подасть апеляцію? – мелькнуло в голові. – Треба порадитися з хазяїном».

Після засідання, прихопивши судові рішення, подався до шикарної барлоги. Розповів про власні сумніви. Бурмило заспокоював:

– Та не тремти, як осиний лист. Розслабся. Апеляційний суд очолює мій земляк, якого я призначив. За ним боржок. А в найвищому адміністративному суді головує інший мій земляк. У Верховному суді – також. Тож спи спокійно! Головне ти зробив – посадив на нари Бровка.

Та Вовк продовжував панікувати:

– А якщо він подасть скаргу до Міжлісового суду з прав звірів? Як тоді бути?

– Гм, тоді ти опинишся на місці Бровка, – пожартував Ведмідь, а Вовка аж у піт кинуло. Лапи затряслись, бульки злякано замотались. Косолапий з усмішкою спостерігав за терзаннями судді. Сіроманець заскиглив, натякнув:

– А, може, й там у вас є родичі чи друзяки?

Бурмило довго чесав за вухом, гортаючи довідник. Потім скрушно зітхнув:

– На превеликий жаль, моїх земляків у тій установі немає.

– То як мені бути? Хто захистить? – тремтів Вовк.

– Тут варто добряче покумекати, – Ведмідь довго м'яв потилицю, нарешті прогудів: – Треба не допустити, аби Бровко відправив туди скаргу!

– І що для цього слід зробити? Ви кажіть. Я не бідна істота. Зможу розплатитись, – кивив Вовк.

– О, це вже ділова розмова, – кркнув Ведмідь. – Як не допомогти другу?! – і тут же перед очима судді мовчки загнув чотири пальці. Спитав: – Згоден?

– Чотири вівці? – спитав Вовк.

– То дрібнота, – відмахнувся лапою Ведмідь, змовницьки нахилившись до судді. – Чотири вгодованих теляти.

Вовк закивав. Схоже, він ладен був погодитись і на чотирьох слонів. Після паузи спитав:

– Якщо не секрет, яка подальша доля Бровка?

Ведмідь довго мовчав, розмірковуючи, чи варто говорити Вовкові. Нарешті тихо процідив:

– Тобі як законнику про те не варто турбуватись. Хіба не ясно? Нема Бровка – нема проблем. Так що, не дрейф. У в'язниці у мене є надійні люди. Як-не-як у свій час самому довелося туди здійснити дві ходки. Там братва усе зробить, як належить. Той бунтар звідти не вибереться.

Аж тепер Вовк повеселів, заусміхався і давай розхвалювати Ведмедя:

– О, повелителю, як легко з вами лісові справи вершити! Ви – справжній геній! За вами – як за кам'яною стіною! Ви – надія усіх суддів! З таким керівником ми точно поборемо корупцію! Хай торжествує справедливість!

Вони міцно потиснули один одному лапи, обнялися, як віддані друзі. Задоволений Вовк, як у казках, догідливо позадкував до виходу, замітаючи хвостом сліди.